

II CONFERÈNCIES DE L'ARXIU Llagostera, tardor 2013

II CONFERÈNCIES DE L'ARXIU Llagostera, tardor 2013

HOMES, TERRES I PAISATGE

L'estructura de l'espai agrari a Llagostera
del segle XIV al XXI

Lloc: Local Social de la Caixa

Hora: Divendres de 8 h. a 9 h. del vespre

El bosc o, millor dit, l'aprofitament dels boscos per part dels habitants de Llagostera és un dels elements que ja van aparèixer en diverses conferències realitzades entre el 2009 i el 2010, dins el cicle de Conferències de l'arxiu. El privilegi del rei Jaume I, que des de 1241 permetia als habitants de Llagostera, Caldes i Santa Seclina accedir lliurement als boscos de Tossa, Caulès i Solius, va permetre consolidar la primera institució local, la universitat, al segle XIV. Durant la dècada de 1840 el privilegi va ser reivindicat per les classes populars davant de les pretensions dels grans propietaris rurals, que ja s'havien apropiat d'uns boscos dedicats essencialment a la producció de suro per a la florent indústria local.

En contrast, l'espai agrari de Llagostera, allà on ha treballat la majoria de la població entre l'edat mitjana i la primera meitat del segle XX, ha estat poc estudiat encara. En sabem algunes coses: al segle XIV la documentació escrita recull molts petits masos ocupats per famílies pageses que duen com a cognom el mateix nom del mas; gràcies a recents excavacions arqueològiques, tenim unes primeres evidències de com eren aquests edificis medievals; molts masos medievals van acabar desapareixent entre el segle XV i XVI, mentre eren absorbits per uns propietaris de masos que, al segle XVIII i XIX, deixarien de ser pagesos i esdevindrien hisendats que deixaven el treball del camp a masovers i jornalers. Aquest món és el que apareix dibuixat en el plànol que acompanya l'amillament del municipi de Llagostera, encarregat a l'agrimensor Agustí Bragat el 1863 —ara fa justament 150 anys— i aprovat finalment el 1879.

Des d'aleshores, però, el paisatge agrari ha anat canviant en la mateixa mesura que ha evolucionat la societat. De la coexistència, sovint conflictiva, entre propietaris rendistes i masovers a la fi del segle XIX s'ha passat, en cent anys, a una reducció del nombre de pagesos fins al llindar de l'extinció. Aquest fet, juntament amb els nous aprofitaments de l'espai tradicionalment rural —per a polígons industrials i urbanitzacions— i amb una nova consciència col·lectiva del valor del paisatge i de la necessitat de preservar-lo, ens obren la porta a plantejar, entre tots, quin model de territori voldrem per a les properes generacions.

HOMES, TERRES I PAISATGE

L'estructura de l'espai agrari a Llagostera del segle XIV al XXI

11 octubre
2013

Joan Llinàs, arqueòleg i historiador (Centre d'Estudis Selvatans)
Elvis Mallorquí, professor de secundària i historiador (Centre d'Estudis Selvatans)
ELS MASOS DE PANEDES I DE ROMANYÀ DE LA SELVA A L'EDAT MITJANA

Petites famílies pageses sotmeses als poders feudals
A través de l'anàlisi dels capbreus del monestir de Sant Feliu de Guíxols, sabem els noms dels masos del veïnat de Panedes i els dels seus habitants al segle XIV. També sabem que els masos eren unes explotacions agràries formades per la casa on vivia la família i per un conjunt de parcel·les disperses en el veïnat. Gràcies a excavacions arqueològiques recents en diversos masos de Romanyà de la Selva, ara comencem a tenir més dades sobre les característiques materials dels masos medievals.

25 octubre
2013

Pere Gifre, professor de secundària i historiador (Institut de Recerca Històrica de la Universitat de Girona)
LES TRANSFORMACIONS DELS MASOS DE LLAGOSTERA DURANT ELS SEGLES XVI I XVII
La consolidació dels propietaris útils dels masos

Mentre el mas Vendrell va desaparèixer completament entre els anys 1593 i 1606, després de la venda de les diferents parcel·les que el formaven, els Llambí van comprar el mas Riba de Panedes el 1500 i hi van incorporar dos masos derruïts, el mas Pou i el mas Feliu, l'any 1532. La xarxa de masos creada a l'edat mitjana va ser alterada per molts processos: la crisi dels segles XIV i XV, el creixement agrari del segle XVI, l'endeutament dels pagesos, la pràctica successòria de les famílies pageses, etc. És, però, en aquest període que els pagesos dels masos, que gaudien del domini útil sobre les seves explotacions, consoliden els seus drets de propietat.

8 novembre
2013

Francesc Nadal, catedràtic de Geografia Humana (Universitat de Barcelona)
Jesús Burgueño, professor de Geografia (Universitat de Lleida)
AGUSTÍ BRAGAT I EL PLÀNOL DE L'AMILLAMENT DE LLAGOSTERA (1863-1879)
Agrimensors i cartògrafs a les comarques de Girona

A l'Arxiu Municipal de Llagostera es conserva un plànol de l'amillament de bona part del terme municipal realitzat per Agustí Bragat. A través de l'anàlisi d'aquest personatge, de les tècniques que utilitzà per presentar cartogràficament un territori farcit de masos i de les repercussions econòmiques i fiscals del plànol, ens aproximarem a un document excepcional per al coneixement del territori rural de la segona meitat del segle XIX.

Eduard Diaz, doctorand en història i membre del grup de recerca Història de les societats rurals de la Universitat de Girona
Presentació del projecte de tesi doctoral CANVI HISTÒRIC I DINÀMIQUES SOCIALS A LLAGOSTERA. SURO, URBANISME I CREIXEMENT ECONÒMIC (S. XVIII I XIX)

22 novembre
2013

Enric Sagner, professor d'Història Econòmica (Universitat de Girona)
MASOS I MASOVERIES DES DE LA CRISI DE FINALS DEL SEGLE XIX
Les veus dels protagonistes de la crisi del món rural

A partir de la fi del segle XIX i durant bona part del XX, una sèrie de crisis i renovacions successives han transformat radicalment el món rural de Llagostera, igual com el de la resta del país i del continent. Estudis recents realitzats a través d'entrevistes orals a famílies d'hisendats i a famílies de masovers han posat de relleu les dificultats de l'economia agrària que han fet reduir al mínim el nombre de pagesos.

13 desembre
2013

Josep Pintó, professor de Geografia (Universitat de Girona)
EL PAISATGE DE LA PLANA DE LA SELVA: VALORS I PROBLEMÀTIQUES
Una aproximació geogràfica al paisatge de Llagostera

L'elaboració en els darrers anys del catàleg de paisatges de les comarques de Girona, a càrrec d'un gran nombre d'especialistes, ha permès posar de relleu uns quants valors del nostre paisatge. De la mateixa manera, s'han detectat unes quantes amenaces i qüestions problemàtiques a l'hora de gestionar-lo. El terme de Llagostera, situat a la cruïlla de la plana de la Selva amb els massissos de les Gavarres i l'Ardenya i el començament de la vall d'Aro, n'és un bon exemple.

Fila zero: **Ricard Grabulosa** (enginyer forestal i gerent del Consorci d'Ardenya-Cadiretes) i **Eduard Diaz** (doctorand en història)